

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

# Ústavní soud stanovil kritéria pro určení výše nemajetkové újmy pozůstalých po oběti dopravní nehody

Ústavní soud se ve svém nálezu ze dne 25. 8. 2020, ve věci sp. zn. I. ÚS 1764/19, opětovně zabýval imateriální újmou, kdy stanovil kritéria pro určení její výše (v případě pozůstalých po oběti dopravní nehody). Navazuje tak na svou dosavadní praxi a znovu se vymezuje k ústavní konformnosti výkladu dotčeného § 2959 zákona č. [89/2012](#) Sb., občanský zákoník (dále jen jako „OZ“), který upravuje odčinění duševních útrap při usmrcení osoby blízké.[1]

Ke skutkovým okolnostem případu, který Ústavní soud ve svém nálezu ze dne 25. 8. 2020, sp. zn. I. ÚS 1764/19, posuzoval, se z odůvodnění nálezu podává následující.

Škůdce byl v řízení před nalézacími (trestními) soudy uznán vinným, že dne 11. 3. 2014 způsobil dopravní nehodu tím, že nepřizpůsobil rychlost jízdy na vozovce a vysoce překročil nejvyšší dovolenou rychlost jízdy v obci, přičemž v důsledku tohoto při průjezdu zatáčkou rychlostí 110 km/hod. nezvládl řízení, vyjel mimo vozovku a následně došlo k jeho odražení na přilehlý chodník, po kterém šla tehdy 13letá dcera a sestra stěžovatelů, která utrpěla smrtelná poranění. Škůdci byl uložen trest odnětí svobody v délce trvání 4 let a dále zákaz řízení motorových vozidel v délce trvání 8 let. Stěžovatelé se k trestnímu řízení připojili s nárokem na náhradu nemajetkové újmy ve výši 3 000 000,- Kč pro každého z nich (každý z rodičů oběti a její sestra). Trestní soudy každému ze stěžovatelů přiznaly za duševní útrapy v důsledku usmrcení osoby blízké náhradu v celkové výši 1 000 000,- Kč, se zbylou částí uplatněných nároků byli pak stěžovatelé odkázáni na řízení občanskoprávní.

V rámci následného občanskoprávního řízení každý ze stěžovatelů požadoval po škůdci zaplacení náhrady nemajetkové újmy ve výši 1 500 000,- Kč. Okresní soud stěžovatelce 1), (matce oběti), přiznal částku 1 000 000,- Kč, stěžovateli 2), (otci oběti), částku 900 000,- Kč a stěžovatelce 3), (sestře oběti), částku 500 000,- Kč. K odvolání škůdce nicméně krajský soud závěry okresního soudu modifikoval – tak, že uznal jako odůvodněnou toliko částku 200 000,- Kč přiznanou stěžovatelce 1). Vyšel přitom ze závěru, že pokud byl poškozený v trestním řízení s částí svého nároku odkázán na řízení občanskoprávní, lze v tomto řízení nárok přiznat jen na základě kritérií, která nebyla v trestním řízení tvrzena vůbec, nebo byla, avšak trestní soud k nim nepřihlédl. Navíc částky přiznané stěžovatelům v rámci adhezního řízení shledal krajský soud jako dostatečnou satisfakci. U stěžovatelky 1) současně zohlednil další skutečnost, totiž její přítomnost na místě dopravní nehody, kdy viděla svou dceru s devastujícími poraněními, aniž by jí ona sama mohla jakkoliv pomoci.

Stěžovateli podané dovolání ve věci Nejvyšší soud zamítl. Ačkoliv dospěl k závěru, že úvodní východisko krajského soudu (závěr, dle něhož byl-li poškozený v trestním řízení odkázán s částí svého nároku na řízení občanskoprávní, lze v tomto řízení nárok přiznat jen na základě kritérií, která nebyla v trestním řízení tvrzena vůbec, či byla, ale trestní soud k nim nepřihlédl) je odklonem od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu a chybné, nebyly dány důvody pro zrušení jeho rozsudku. Dle Nejvyššího soudu by totiž ani při správném zodpovězení předchozí otázky (o vztahu adhezního a občanskoprávního řízení) nemohlo být dosaženo jiného výsledku řízení, neboť rozsudek

krajského soudu současně spočívá na závěru o přiměřenosti částek již stěžovatelům přiznaných, kdy posouzení této přiměřenosti krajský soud učinil plně v souladu s rozhodovací praxí dovolacího soudu,<sup>[2]</sup> tzn., úvaha krajského soudu ohledně výše náhrady za nemajetkovou újmu nebyla zjevně nepřiměřená.

Stěžovatelé se poté obrátili na Ústavní soud, který ústavní stížnosti vyhověl.

Úvodem Ústavní soud proklamuje, že mu v žádném případě nepřísluší konstatovat, v jaké konkrétní výši by předmětná náhrada nemajetkové újmy měla být přiznána, nicméně i při respektu k diskreci obecných soudů tyto **musí dbát o to, aby výše náhrady byla založena na objektivních a rozumných důvodech (i kritériích) a aby mezi její výší a způsobenou újmou byl přiměřený vztah.**<sup>[3]</sup> Na základě tohoto Ústavní soud dovozuje své oprávnění k přezkumu způsobu, jakým obecné soudy ke stanovení výše imateriální újmy dospěly.

V tomto směru Ústavní soud za zcela flagrantní pochybení shledal skutečnost, že krajský soud při rozhodování o výši náhrady nemajetkové újmy zvolil pro své posouzení referenční rámec chybně, protože ten spočívá v odmítnutí soudu zabývat se z hlediska všech kritérií - **včetně těch, jež již byla uplatněna v trestním řízení** - totožným nárokem, jaký již byl stěžovateli ne zcela úspěšně v trestním řízení uplatněn. V důsledku tohoto se krajský soud při hodnocení (civilní) žalobou uplatněného nároku zabýval nesprávně **jen některými** relevantními kritérii. Nepřihlédl tak především ke kritériím na straně stěžovatelů - jako je intenzita vztahu mezi nimi a obětí anebo věk oběti, a to právě proto, že se dle jeho názoru jedná o kritéria, která byla zohledněna již trestními soudy a tedy ve výši imateriální újmy přiznané stěžovatelům v adhezním řízení. **Přitom pouze až pečlivé uvážení veškerých kritérií pro stanovení výše náhrady nemajetkové újmy umožní určit její adekvátní kompenzaci.** Tudíž - krajský soud měl nejprve k výši přiměřené náhrady dospět na základě vlastního hodnocení všech relevantních kritérií, a to jak na straně stěžovatelů, tak na straně škůdce, a následně částku, která byla stěžovatelům přiznána v adhezním řízení ve výši přisouzené náhrady zohlednit.

Dle názoru Ústavního soudu nemůže obstát náhled zaujatý Nejvyšším soudem ohledně toho, že chybnost úvodní premisy krajského soudu (nadto rozporné s dosavadní rozhodovací praxí dovolacího soudu) lze zhojit konstatováním krajského soudu o přiměřenosti náhrady již přiznané. Takový závěr totiž krajský soud neopírá o náležité vlastní zhodnocení veškerých relevantních kritérií. Nelze proto aprobovat ani následnou úvahu Nejvyššího soudu, totiž, že vzhledem k závěru o proporcionalitě již přiznané částky by jiného výsledku řízení nemohlo být dosaženo, ani pokud by krajský soud kritéria uvažovaná trestními soudy hodnotil. Neplatí totiž, že by v jednotlivých případech přiměřenou náhradou nemajetkové újmy byla pouze jediná konkrétní částka, zatímco všechny ostatní číselné hodnoty by proto byly nepřiměřené. Zpravidla se jedná o přiměřenost určitého rozmezí. Z tohoto důvodu hodnotí-li zvoleným postupem krajský soud výslednou částku již přiznanou v adhezním řízení jako přiměřenou, nevylučuje tento jeho závěr, že by jakákoliv vyšší částka (k níž by krajský soud dospěl vlastní úvahou a při zvažování všech relevantních kritérií a všech okolností - aniž by se přitom cítil být vázán posouzením trestního soudu) byla nepřiměřená.

Závěrem Ústavní soud explicitně připomíná,<sup>[4]</sup> že kritéria pro výpočet odčinění nemajetkové újmy, jak je vymezuje judikatura Nejvyššího soudu, **jsou pro obecné soudy toliko vodítkem**, což znamená, že obecné soudy vždy musí každý jednotlivý případ individualizovat a pečlivě tak zvažovat, zda konkrétní případ neodůvodňuje odchylku od takového (Nejvyšším soudem přijatého) výkladového základu. Jedině takto lze docílit ústavně konformní interpretace § 2959 OZ a odpovídající garance ústavně zaručených práv osoby (v daném případě práva na spravedlivý proces a práva na ochranu soukromého a rodinného života).

Referované rozhodnutí Ústavního soudu tak zcela jednoznačně stanovuje obecným soudům

mantinely při úvahách ohledně výše imateriální újmy dle § 2959 OZ a současně tím do jisté míry koriguje pregnantnost použitelnosti judikatorních závěrů Nejvyššího soudu.

**Mgr. Ester Šamajová,**  
spolupracující advokátka



[HSP Partners advokátní kancelář v.o.s.](#)

Vodičkova 710/31  
110 00 Praha 1

Tel.: +420 734 363 336

e-mail: [ak@akhsp.cz](mailto:ak@akhsp.cz)

---

[1] Dle uvedeného § 2959 OZ platí: „Při usmrcení nebo zvláště závažném ublížení na zdraví odčiní škůdce duševní útrapy manželu, rodiči, dítěti nebo jiné osobě blízké peněžitou náhradou vyvažující plně jejich utrpení. Nelze-li výši náhrady takto určit, stanoví se podle zásad slušnosti.“

[2] S rozsudkem Nejvyššího soudu ze dne 19. 9. 2018, ve věci sp. zn. 25 Cdo 894/2018.

[3] Nález Ústavního soudu ze dne 29. 9. 2005, ve věci sp. zn. III. ÚS 350/03.

[4] Srov. i nález Ústavního soudu ze dne 31. 3. 2020, ve věci sp. zn. IV. ÚS 2578/19.

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | [www.epravo.cz](http://www.epravo.cz)

## Další články:

- [Právo na přístup ke kamerovým záznamům: střet GDPR, informačního zákona a praxe veřejných institucí](#)
- [Postoupení pohledávky na výživné jako novinka právní úpravy účinné od 1. 1. 2026](#)
- [Jak zahájit provoz mezinárodní letecké linky do České republiky \(EU\): právní požadavky pro aerolinky ze třetích zemí](#)
- [Mimořádné vydržení a vývoj judikatury Nejvyššího soudu](#)
- [Preventivně-sankční funkce náhrady nemajetkové újmy za porušení osobnostních práv pohledem Ústavního soudu](#)
- [Odštěpný závod zahraniční společnosti optikou NIS2: Jak správně určit velikost podniku?](#)
- [Zápis ochranné známky bez komplikací. Klíčem k úspěchu je kvalitní předběžná rešerše](#)

- [Zneužití práva na přístup podle GDPR](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 31. - létající pořizovatel ve světle nového stavebního zákona](#)
- [Právní povaha sítě elektronických komunikací - režim náhrady škody](#)
- [Náhrada ušlého nájemného při předčasném ukončení nájemní smlouvy na nebytové prostory](#)